

Onderzoek naar Q-koorts op melkveebedrijven

Q-koorts; goede hygiënemaatregelen bij het afkalven zijn van belang.

Van 2007 tot 2009 werd Nederland opgeschrikt door uitbraken van Q-koorts bij de mens. Uit onderzoek bleek dat aanemelijk was dat de bronnen lagen bij grootschalige melkgeitenbedrijven met verwerpen door Q-koorts. Omdat veehouders en hun gezinnen mogelijk verhoogd risico lopen, is naar aanleiding van de uitbraken onderzoek gedaan naar antilichamen tegen Q-koorts bij mensen en dieren op hetzelfde bedrijf. Dit onderzoek is ook gedaan bij bedrijven met melkkoeien.

Het onderzoek is in 2010 en 2011 uitgevoerd door het RIVM, de GD, LTO en de Academische werkplaats Publieke Gezondheid (AMPHI) van het UMC St Radboud waaronder diverse GGD'en. Het richtte zich in de eerste instantie op melkgeiten en schapenbedrijven. Omdat bekend was dat al in 1987 ook een behoorlijk deel van de runderen contact had met de Q-koortsbacterie, is ook onderzoek gedaan bij bedrijven met melkkoeien.

De opzet

Aan laatstgenoemde onderzoek deden 301 melkveebedrijven mee. Op deze bedrijven is bloed van drie personen getest op antilichamen tegen Q-koorts. Daarnaast is er een enquête afgenomen en is er een tankmelkmonster getest op antilichamen tegen Q-koorts en de Q-koortsbacterie zelf.

Uitkomsten m.b.t. het bedrijf

Een belangrijk onderzoeksresultaat is dat de bacterie van een ander type was dan de bacterie die een rol heeft gespeeld in de epidemie van 2007 tot 2009 bij geiten en de mens. 82% van de tankmelkmonsters bevatte antilichamen tegen Q-koorts; in 19% van de monsters werd de bacterie zelf aangetroffen. De situatie lijkt sinds 1987 stabiel.

Grotere bedrijven en bedrijven die het ligbed voor de koeien niet dagelijks verversen hadden vaker antilichamen in de tankmelk. Bedrijven met teken op de koeien hadden vaker de bacterie zelf in de tankmelk. Bedrijven met aanvoer

van koeien van meerdere bedrijven hadden zowel vaker antilichamen als bacteriën. Bij bedrijven met een melkrobot werden juist minder vaak antilichamen en bacteriën aangetroffen. Ook bij aanwezigheid van schapen of geiten werd minder vaak de bacterie aangetroffen.

Er is een verband tussen het management op het bedrijf en de aanwezigheid van Q-koorts-antilichamen en bacteriën. Hygiëne in de stal en aanvoerbeleid spelen duidelijk een rol.

Uitkomsten m.b.t. het gezin

Gemiddeld had 72% van de deelnemers (87% van de veehouders en 44% van de kinderen) antilichamen tegen Q-koorts in het bloed. Als in de tankmelk antilichamen werden aangetroffen, was dit bij gezinsleden ook iets vaker het geval. Een relatie met aanwezigheid van de Q-koortsbacterie in de tankmelk was er echter niet. Er werden weinig (2%) recente infecties aangetroffen. Antilichamen werden vaker aangetroffen bij 1) de veehouder zelf, 2) mensen die veel contact hadden met koeien of varkens, 3) bij aanwezigheid van muizen, ratten of vogels in de stal, 4) bij een toenemende bedrijfsgrootte, 5) bij een combinatie van melkvee en vleesvee, 6) bij bedrijven in Zuid-Nederland.

Mensen hadden minder vaak antilichamen tegen Q-koorts als er een melkrobot was en als gebruik gemaakt werd van handschoenen bij het afkalven. Zowel bij het melkvee als bij de veehouderijgezinnen werden meestal geen ziekteproblemen waargenomen (net als in 1987). Contact met melkkoeien, de bedrijfsgrootte, gesloten bedrijfsvoering en de ligging van het bedrijf spelen een rol. Management- en hygiënemaatregelen werken preventief.

Aanbevelingen:

- 1) Raadpleeg bij ziekteverschijnselen waarbij Q-koorts niet is uit te sluiten een huisarts en meld dat u rundvee heeft.
- 2) Voer een gesloten bedrijfsvoering.
- 3) Pas goede hygiënemaatregelen toe bij de melkkoeien; reinig de boxen dagelijks.
- 4) Pas goede hygiënemaatregelen toe bij het afkalven. Gebruik handschoenen, desinfecteer de afkalfstal en het gereedschap elke keer en gebruik de afkalfstal niet als ziekenstal. Beschouw de kleding die gedragen is tijdens het afkalven als besmet.